

Enkätrapport:

Hörsel och ljudsäkerhet på musikutbildningarna - undervisning och kunskapsnivåer

En rapport från AMMOT,
skriven av
Christine Hellqvist, projektledare

Innehåll	Sidan
Presentation av AMMOT	3
Inledning	3
Sammanfattning	3
Slutsatser	4
Enkätssammanställning - diagram och kommentarer:	
Kunskapsnivåer	5
Förekomst av tinnitus eller andra hörselskador	6
Följder av hörselskador	7
Mätning av ljudnivåer	8
Ljudpolicy i skolan	9
Användande av öronproppar	9-10
Under visning i hörsel och ljudsäkerhet	11-13
Hörselkontroll	14

Presentation av AMMOT

AMMOT, Artister och Musiker mot Tinnitus, är en ideell förening, som bedriver förebyggande arbete mot tinnitus och andra hörselskador, orsakade av höga ljudvolymmer. Föreningen bildades 1999 och består av musikintresserade personer, av vilka många är musiker, ljudtekniker och discjockeys. För närvarande har föreningen tre projektjänster, fördelade på fem personer. AMMOTs mål att musiklivet skall utvecklas, men utan att ge de skador som nu drabbar allt fler.

Inledning

Sedan hösten 2001 driver AMMOT ett tvåårigt utbildningsprojekt i hörsel och ljudsäkerhet, riktat till nyckelgrupper bland ljudalstrare. Projektet finansieras av Allmänna Arvsfonden. Det vänder sig till yrkesverksamma musiker, musiklärare, ljudtekniker, arrangörer och DJs och till de utbildningar som finns inom området.

Forskning, inte minst den doktorsavhandling som forskningsaudiolog Kim Kähäri nyligen redovisat, visar att tre av fyra rock- och jazzmusiker har hörselskador. För klassiska musiker är läget nästan likadant.

En egen undersökning som AMMOT gjort på Socialstyrelsens uppdrag under 2002 visar att två tredjedelar av ungdomar som är ute och lyssnar på musik får tillfällig tinnitus efter konsertbesök och disco. 15 procent av tonåringarna har dagliga problem med tinnitus. (*Höga ljudnivåer; ungdomars beteenden, kunskaper och attityder*, AMMOT 2002)

Målet för projektet är att kunskapsnivån skall höjas inom ämnena hörsel och ljudsäkerhet, och den övergripande visionen är att ingen i framtiden skall få hörselskador av att ägna sig åt musik, eller att lyssna på den (som publik).

Som ett led i att kartlägga hur undervisningen i hörsel och ljudsäkerhet ser ut idag på musikutbildningarna sände vi i vintras ut en enkät till landets gymnasier med estetiska program (med musikinriktning), musikfolkhögskolor och musikhögskolor, samt till Ljudingenjörsutbildningen och musikindustriella programmet (BBS) vid Kalmar högskola/Hultsfred. Totalt vände vi oss till utbildningsledarna för drygt 130 utbildningar. Svarefrekvensen var dryga 70 procent.

Sammanfattning

Ämnena hörsel och ljudsäkerhet har idag, enligt företrädare för musikutbildningarna, en alltför liten plats i kursplanerna. Över 70 procent av dem svarade att de inte har tillräckligt mycket undervisning kring dessa frågor.

De flesta har heller ingen policy och ingen ljudmätning i skolans lokaler och heller ingen policy vad gäller ljudnivåerna i dessa lokaler.

På frågan om kunskapsnivåer inom området hörsel/hörselskador/ljudsäkerhet svarar utbildningsledarna på musikhögskolorna att lärarna har mindre kunskaper än eleverna. Totalt sett anser de ansvariga på skolorna att drygt 60 procent av eleverna och 80 procent av lärarna har bra kunskaper i ämnet (de flesta har svarat "ganska bra kunskap").

60 procent av utbildningsledarna svarar att en del eller många av eleverna har problem med tinnitus eller andra hörselskador och 63 procent anser att lärarna har det. På musikhögskolorna är siffrorna ännu högre.

Nästan inga elever slutar på grund av sina skador, men runt 10% svarar att en del eller många lärare har gjort det. De flesta av dessa är gymnasielärare.

Öronproppar används i hög omfattning, både av lärare och elever. Det är generellt sett något fler elever än lärare som använder hörselskydd vid repetitioner.

Över hälften av musikutbildningarna bedriver idag ingen undervisning i ljudmätning, örats anatomi och funktion, akustik, dämpning eller lagstiftning inom området. Folkhögskolorna är de som har minst tid avsatt för undervisning hörsel och ljudsäkerhet.

En fjärdedel av eleverna erbjuds hörselkontroll under utbildningen och en tredjedel av lärarna.

Slutsatser

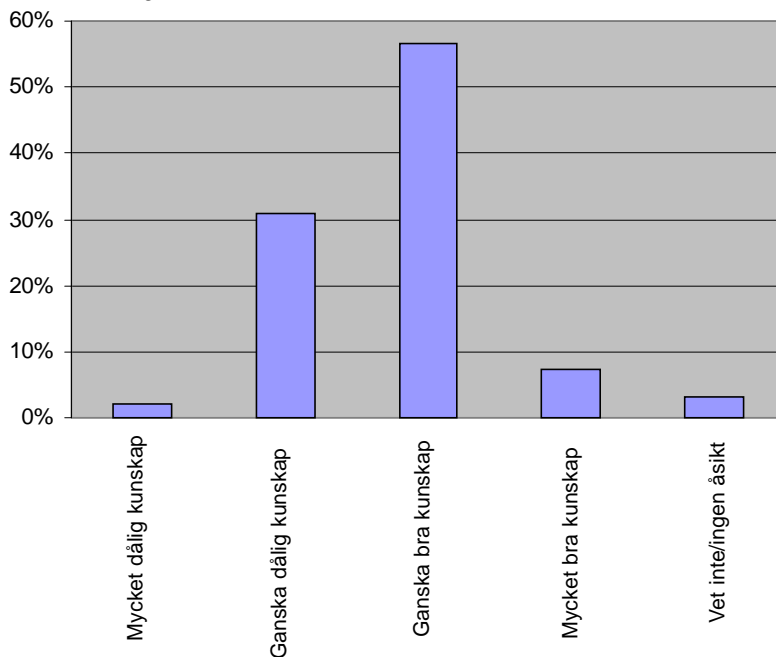
Sammantaget visar denna enkät att hörsel och ljudsäkerhet i dagsläget har liten plats på utbildningarna för musiker, musiklärare, ljudtekniker och producenter/arrangörer.

Den "ganska bra kunskap" en majoritet av eleverna ändå tycks ha, har de uppenbarligen i huvudsak fått på annat sätt.

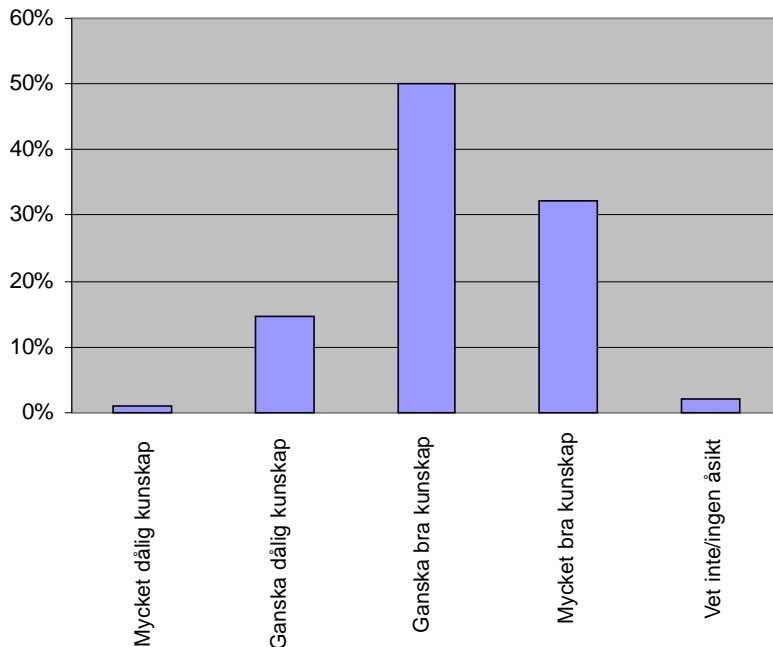
De öppna svaren kring varför det är så handlar ofta om brist på kompetens, brist på tid och ekonomiska resurser. Flera svarar också att ämnet är nytt och att ungdomarna har en tendens att negligera riskerna. Några frågar AMMOT om vi kan komma och föreläsa och många framhåller vikten av att ta dessa frågor på allvar. Flera av lärarna berättar om sin egen situation och de hörselskador de ådragit sig. Flera av utbildningsledarna skriver också att de själva inte vet om och i så fall i vilken omfattning eventuell undervisning i hörsel och ljudsäkerhet bedrivs.

Enkätssammanställning

Fråga 1: Uppfattar du att eleverna på utbildningen har god eller dålig kunskap om hörsel/hörselskador/ljudsäkerhet?

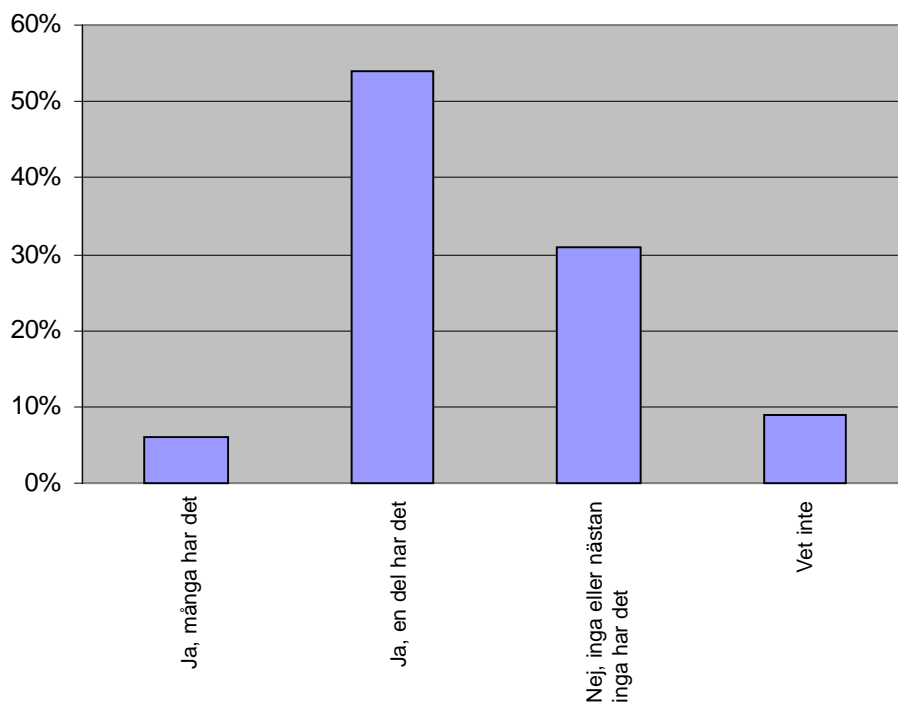
Fråga 2: Uppfattar du att lärarna på utbildningen har god eller dålig kunskap om hörsel/hörselskador/ljudsäkerhet?

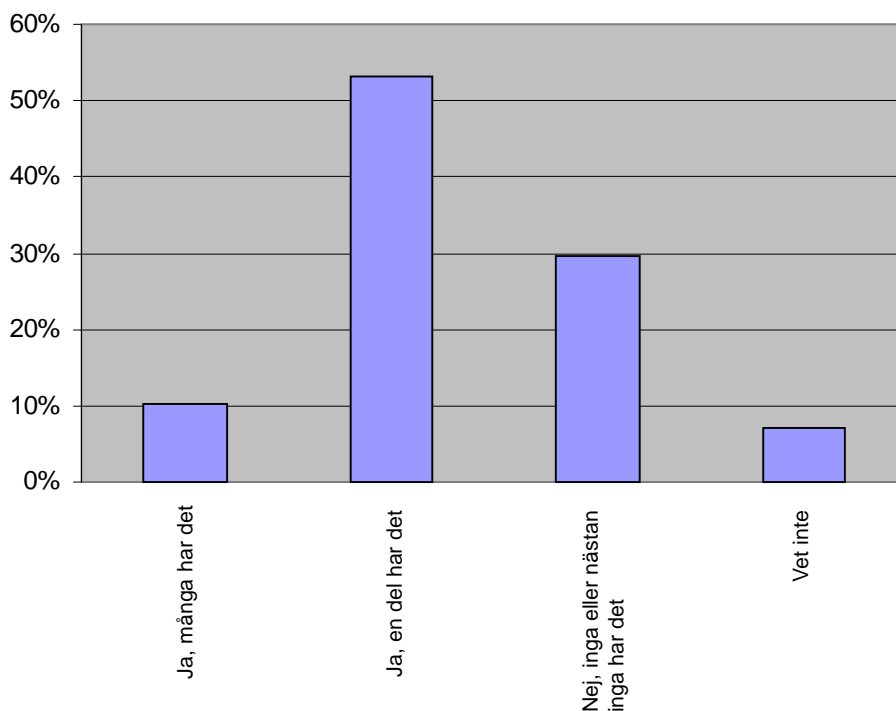
Totalt visar svaren att 33% av eleverna och 16% av lärarna har dåliga kunskaper i ämnena hörsel och ljudsäkerhet, medan 63% av eleverna och 82% av lärarna har bra kunskaper.

På musikhögskolorna har eleverna betydligt större kunskaper än lärarna - nästan dubbelt på många elever som lärare har bra kunskaper i ämnena (84% mot 43%). På övriga utbildningarna kan lärarna mer än eleverna, men det är mellan 10 och 20% av lärarna som har dåliga kunskaper även på dessa. En tredjedel av eleverna har dåliga kunskaper i ämnena, enligt utbildningsledarna på musikfolkhögskolor och musikgymnasier.

Fråga 3: Uppfattar du att eleverna på utbildningen har problem med tinnitus eller andra hörselskador?

Fråga 4: Uppfattar du att lärarna på utbildningen har problem med tinnitus eller andra hörselskador?

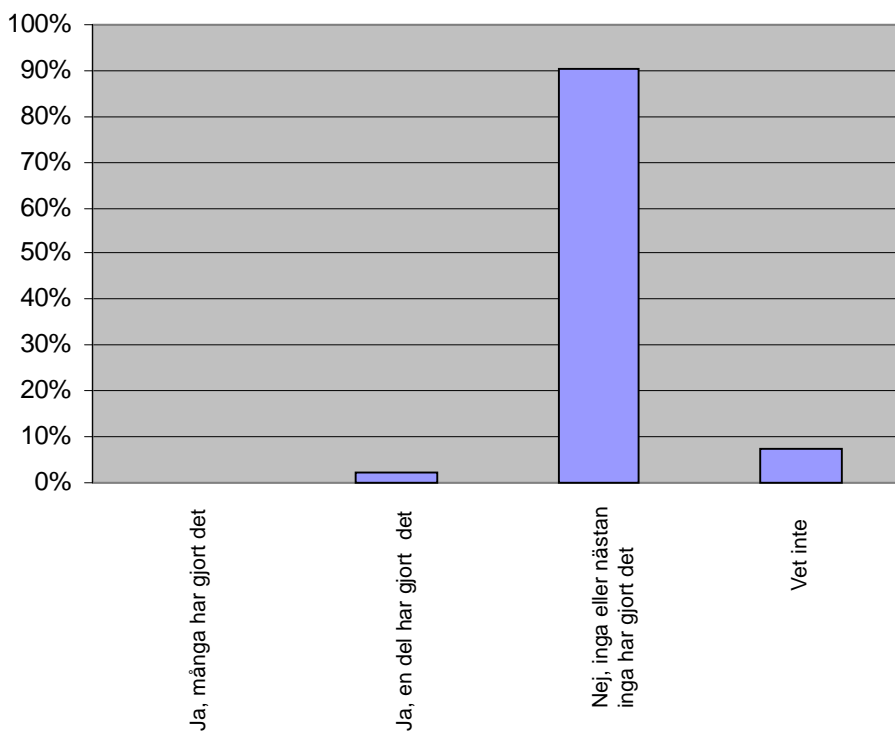

Så stor andel som 60% av utbildningsledarna svarar att en del eller många elever har tinnitus eller andra hörselskador och 63% säger att en del eller många lärare på utbildningen har dessa problem. Det tycks alltså inte vara någon större skillnad mellan elever och lärare i detta avseende.

På musikhögskolorna är andelen ännu större - 88% svarar att en del eller många elever har dessa problem och att 76% av lärarna har det.

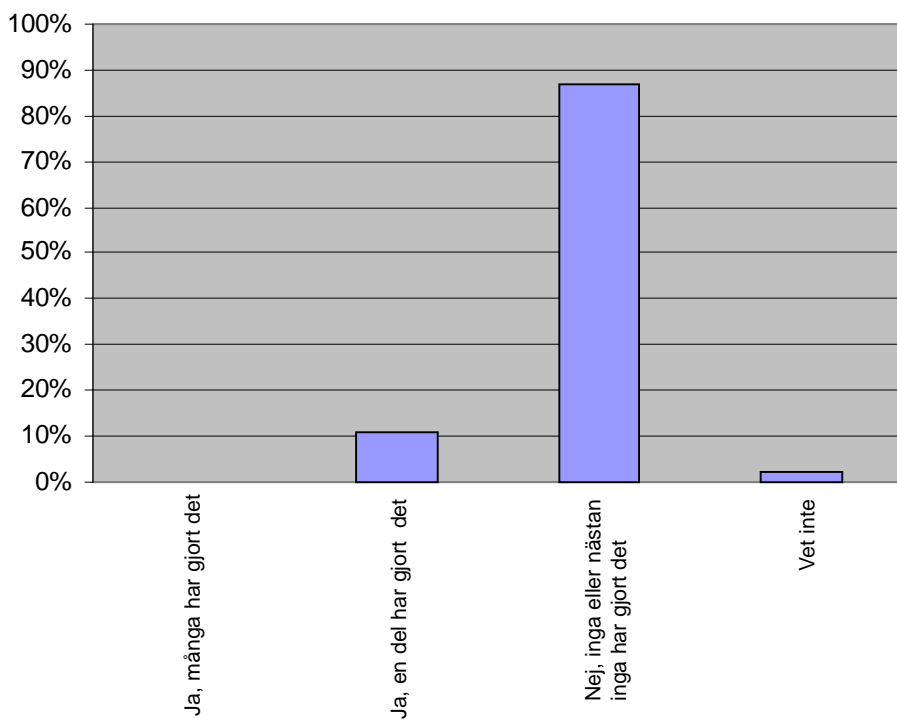
Även på gymnasierna är siffrorna högre än genomsnittet - 62% säger att en del eller många av eleverna och 66% på lärarsidan har tinnitus eller andra hörselskador.

Fråga 5: Har det hänt att elever på utbildningen har slutat på grund av tinnitus eller andra hörselskador?

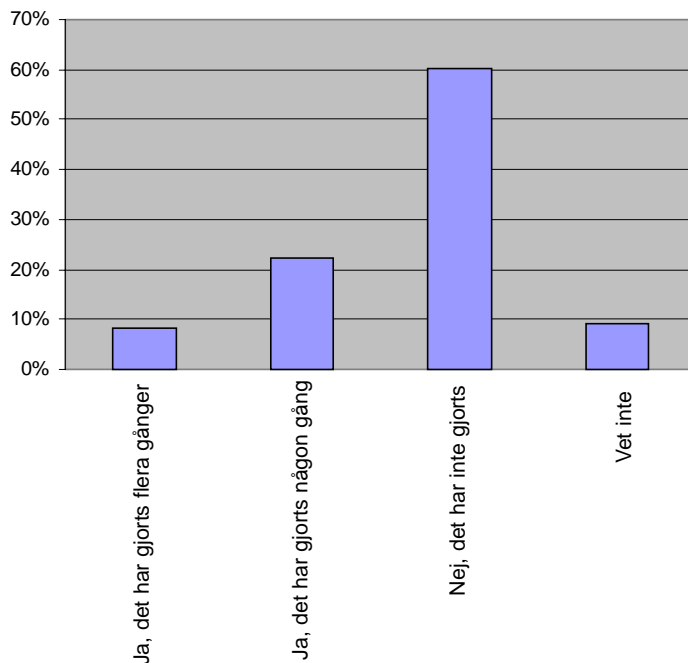
Några få, 2% av eleverna har alltså slutat på grund av hörselproblem. På folkhögskolorna är siffran 4% och ingen av eleverna på musikhögskolorna har slutat på grund av tinnitus eller andra hörselskador.

Fråga 6: Har det hänt att lärare på utbildningen har slutat på grund av tinnitus eller andra hörselskador?

Bland lärarna är det fler som måst sluta på grund av hörselproblem, drygt 10%. De flesta av dem arbetade på musikgymnasium. Ingen av musikhögskolelärarna uppges ha slutat av dessa skäl.

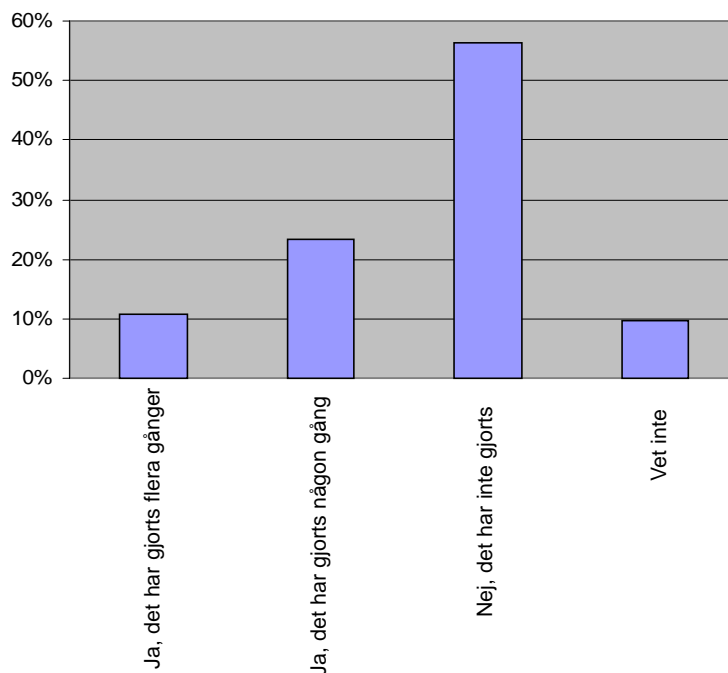
Fråga 7: Har ljudnivåerna mätts i övningsrummen på skolan?

Ingen större aktivitet pågår på musikutbildningarna när det gäller att ta reda på vilka ljudnivåer man kommer upp i under repetitionerna. 60% har aldrig mätt dessa och endast 8% har gjort flera mätningar.

Varken på musikhögskolor eller folkhögskolor har regelbundna mätningar gjorts, utan endast sporadiska. På 75% av musikfolkhögskolorna har nivåerna aldrig mätts i övningsrummen, medan siffran för musikgymnasier som aldrig mätt är 56%.

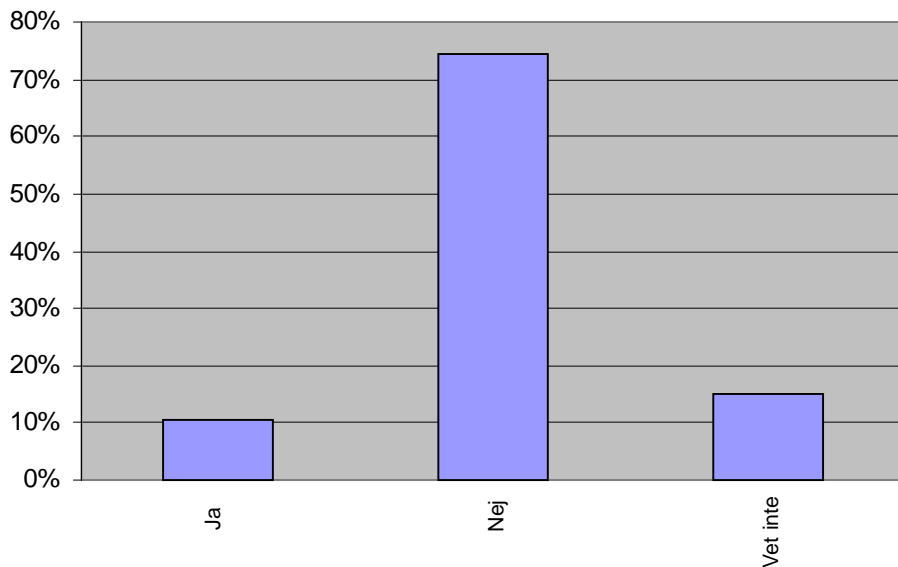
Fråga 8: Har ljudnivåerna mätts i konsertlokalen/aulan på skolan?

Inte heller i konsertlokalerna görs regelbundna mätningar av ljudnivåerna. **56% har aldrig mätt dessa nivåer.**

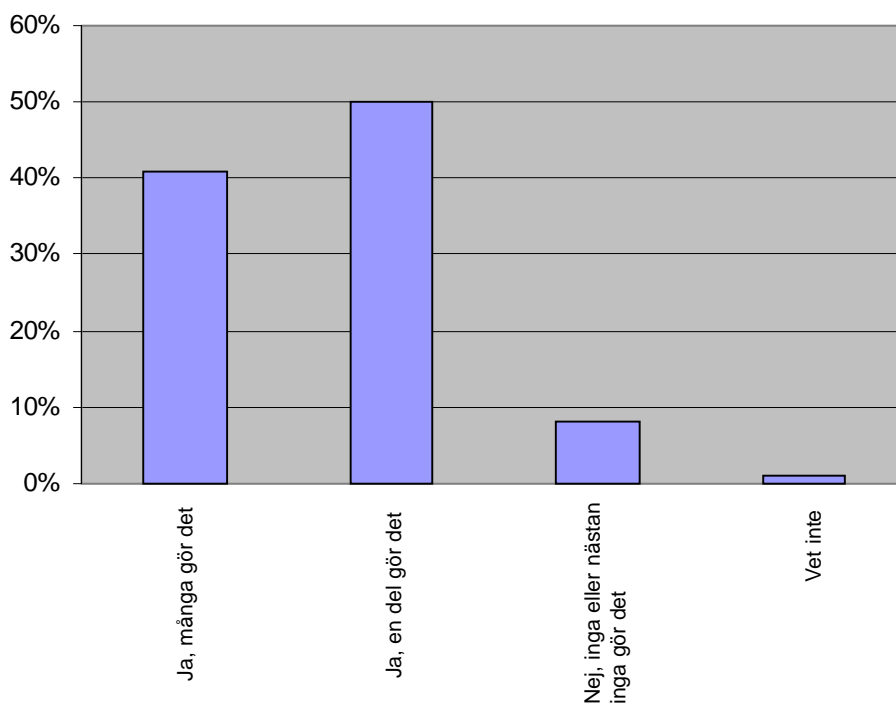
Musikhögskolorna mäter oftare och folkhögskolorna ännu mera sällan - 78% av dem har aldrig mätt ljudnivåerna i konsertlokalen/aulan.

Fråga 9: Har ni någon policy/gräns för ljudnivåer i skolans lokaler?

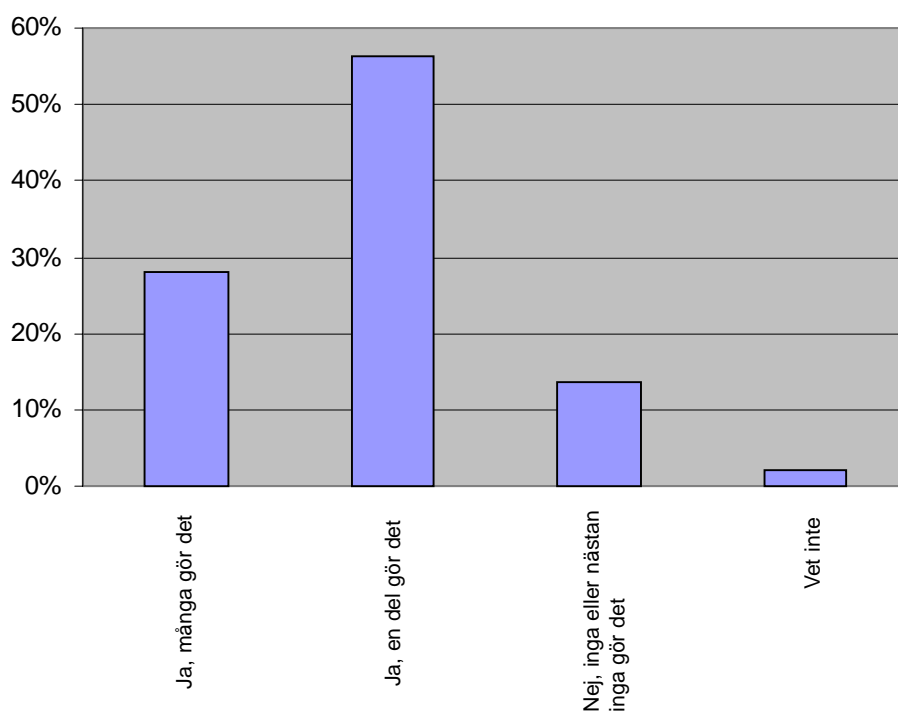
Endast omkring 10% av musikutbildningarna har en policy vad gäller ljudnivåer i skollokalerna. I de fall de har det ligger den oftast på en gräns på 90dB.

Fråga 10: Använder eleverna på utbildningen öronproppar vid repetitioner?

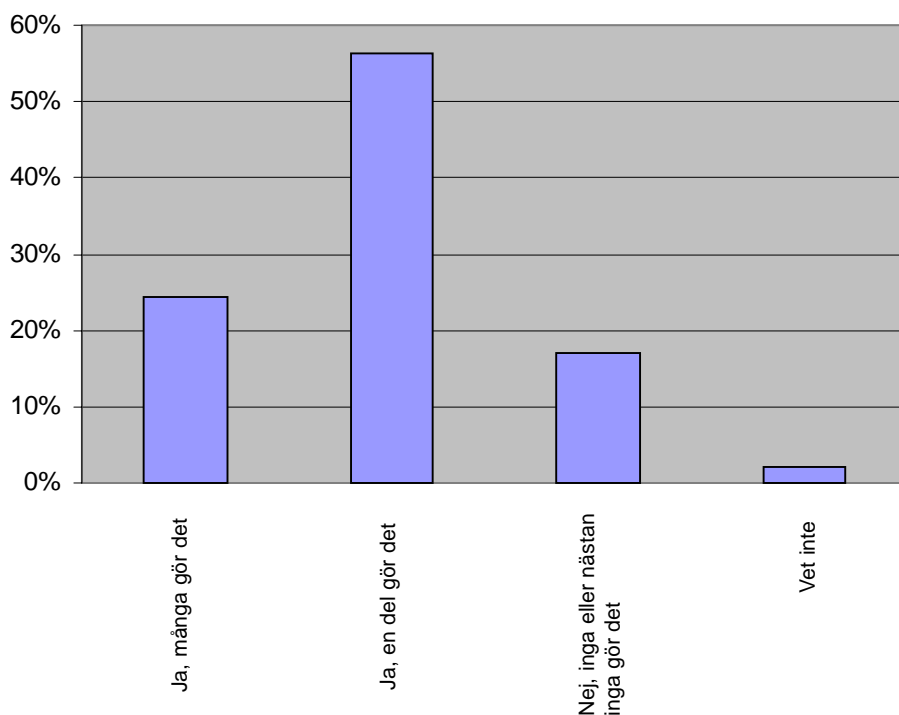
Många elever använder uppenbarligen öronproppar vid repetitioner. På gymnasierna används dessa flitigast - endast 5% av utbildningsledarna där uppger att inga eller nästan inga använder öronproppar när de övar, medan 22% av musikhögskolorna använder det svarsalternativet.

Fråga 11: Använder lärarna på utbildningen öronproppar vid repetitioner?

Bland lärarna är det generellt sett något fler som inte använder öronproppar vid repetitioner, jämfört med eleverna. På folkhögskolorna svarar över 20% att inga eller nästan inga lärare använder öronproppar.

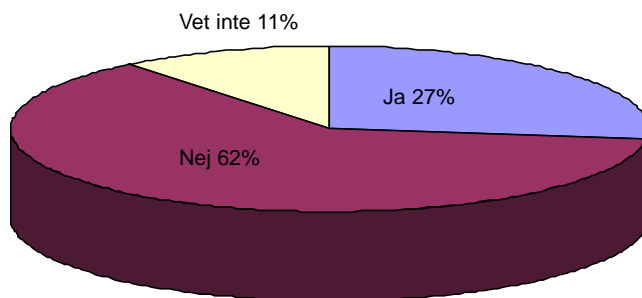
Fråga 12: Använder eleverna på utbildningen öronproppar vid konserter på skolan?

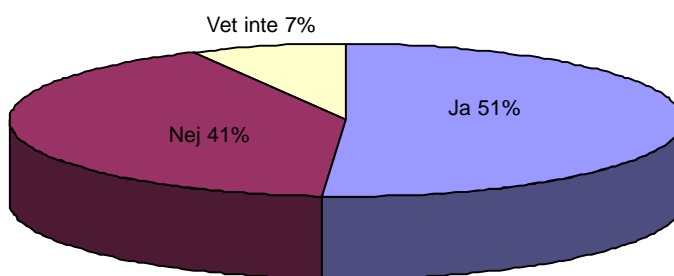
Något fler elever på gymnasierna än på musikhögskolorna använder öronproppar på konserter. På musikhögskolorna svarar ingen nej på denna fråga.

Fråga 13: Finns det föreläsningstimmar avsatta i kursplanerna till utbildning i

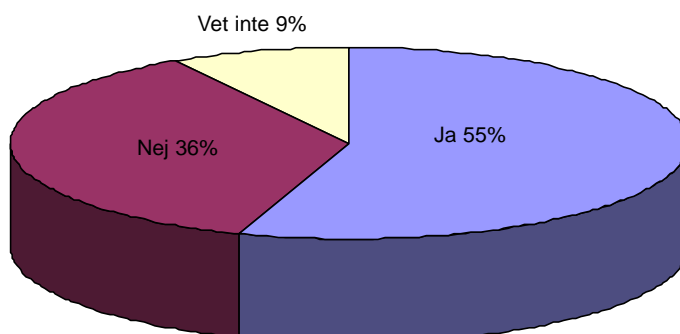
a) örats anatomi, fysiologi och funktion?

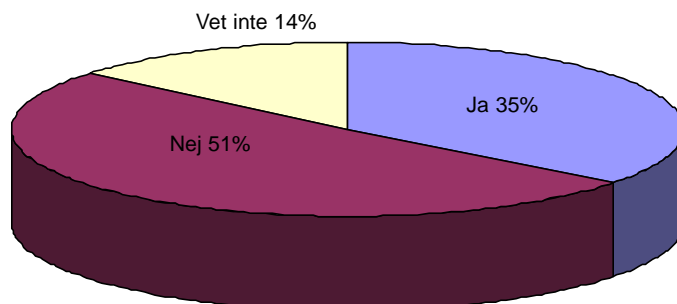
b) tinnitus och hörselskador?

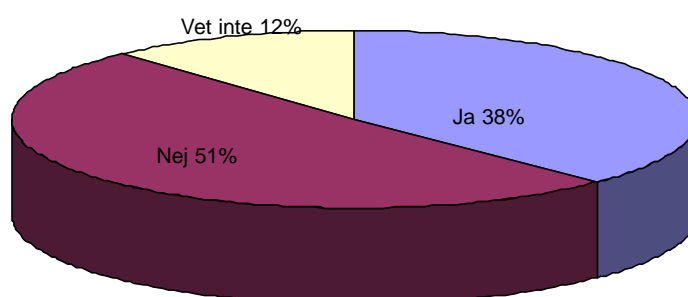
c) riskfaktorer i yrkesutövandet vad gäller tinnitus/hörselskador?

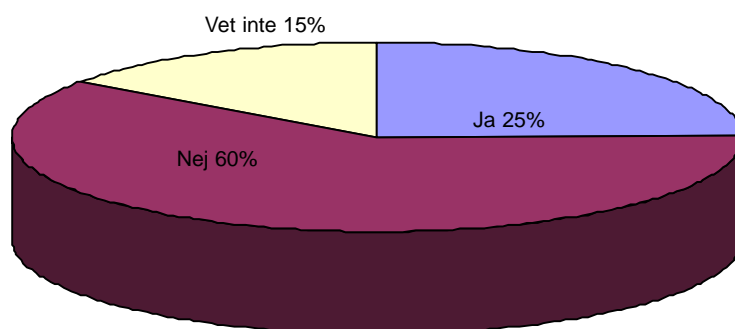
d) lagstiftning/gränsvärden inom området?

e) akustik och ljuddämpning?

f) teknik för ljudmätning?

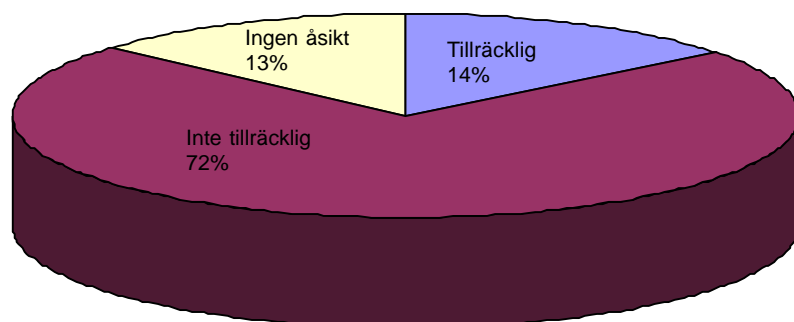
På endast två av dessa delfrågor svarar en majoritet av utbildningarna Ja, nämligen fråga 13c, som handlar om riskfaktorer vid yrkesutövandet. 55% har undervisningstimmar om detta. 36% svarar nej. När det gäller tinnitus och hörselskador har 51% av utbildningsställena undervisning kring detta.

På de övriga delfrågorna svarar mellan 40 och 60% Nej. Ingen undervisning bedrivs i dagsläget på över hälften av musikutbildningarna i ämnen som ljudmätning, örats anatomi och fysiologi, akustik och dämpning eller lagstiftning/gränsvärden inom området.

Folkhögskolorna är de som oftast svarar Nej. Runt 65% bedriver ingen undervisning om tinnitus och andra hörselskador samt risker vid yrkesutövandet. 75-80% har ingen undervisning i örats funktion, akustik, gränsvärden eller ljudmätning.

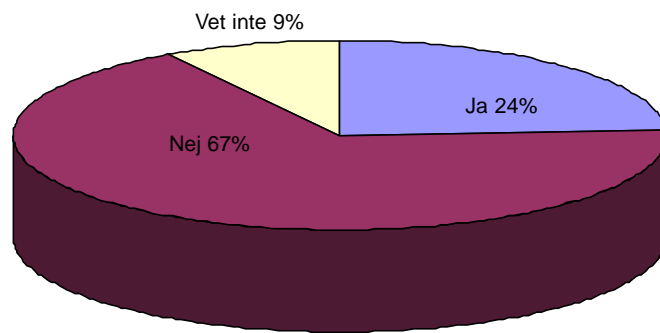
75% av musikhögskolorna har heller ingen undervisning i akustik och ljuddämpning och över 60% undervisar inte om örats funktion eller lagstiftning/gränsvärden.

Fråga 14: Upplever du att den undervisning som ges i ämnena, nämnda i fråga 13 är tillräcklig eller inte tillräcklig?

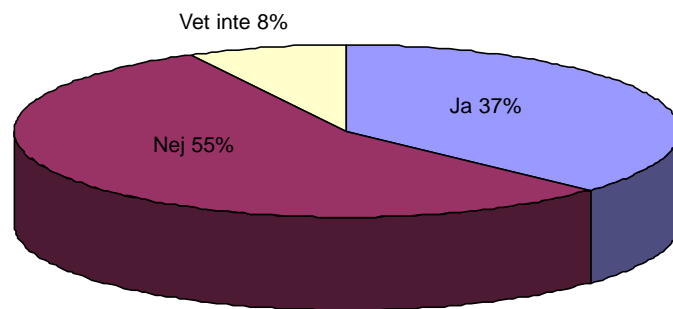

Endast 14% av utbildningarna upplever sig ha tillräckligt mycket undervisning om ämnen som har med hörsel och ljudsäkerhet att göra. 72% svarar "Inte tillräcklig". På musikhögskolorna svarar samtliga "Inte tillräcklig", på folkhögskolorna 73% och på musikgymnasierna 68%.

Fråga 15: Erbjuds eleverna på utbildningen hörselkontroll under utbildningen?

Fråga 16: Erbjuds lärarna på utbildningen hörselkontroll under utbildningen?

En fjärdedel av eleverna erbjuds hörselkontroll på musikutbildningarna och en tredjedel av lärarna. På musikfolkhögskolorna är det endast en tiondel av eleverna och en fjärdedel av lärarna som erbjuds kontroll, medan hälften av eleverna på musikhögskolorna får detta erbjudande. På gymnaserina är det något fler lärare, 44%, som erbjuds hörselkontroll.